

Elevhälsa, m.m.

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande 77 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2004.

Motionsyrkandena avser frågor om bl.a. elevhälsans betydelse, behovet av skolsjuksköterska, skolpsykolog och skolkurator inom elevhälsan, skolans förebyggande arbete vad gäller ungas självmord och drogmissbruk, undervisning i ämnet alkohol, narkotika och tobak, sex- och samlevnadsundervisning, lag om likabehandling i skolan, respekt för elevers olikheter samt att motverka homofobi i skolan. I betänkandet behandlas också frågor om ökat antal undervisningstimmar i ämnet idrott och hälsa, fysisk aktivitet i skolan, elevernas uppfattning om sambandet mellan kost och motion, simundervisning, elevskyddsombudens ställning, skolans arbetsmiljö i allmänhet samt förekomsten av buller i skolan.

Utskottet föreslår avslag på samtliga motionsyrkanden, bl.a. med hänvisning till det förslag till ny skollag som är under beredning inom Regeringskansliet.

I betänkandet finns reservationer från Moderata samlingspartiet, Folkpartiet liberalerna, Kristdemokraterna, Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet. Därtill finns särskilda yttranden från Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Utskottets överväganden	9
Elevhälsa	9
Förebyggande hälsoarbete	10
Sex- och samlevnadsundervisning m.m.....	14
Idrott och hälsa	17
Elevernas arbetsmiljö	21
Reservationer.....	26
1. Elevhälsans betydelse (punkt 1) – kd	26
2. Elevhälsans betydelse (punkt 1) – c.....	26
3. Behov av skolsköterska, skolpsykolog och skolkurator inom elevhälsan (punkt 2) – fp	27
4. Behov av skolsköterska, skolpsykolog och skolkurator inom elevhälsan (punkt 2) – kd.....	27
5. Skolans självmordsförebyggande arbete (punkt 4) – m.....	28
6. Skolans självmordsförebyggande arbete (punkt 4) – fp, kd, c	28
7. Skolans förebyggande åtgärder mot drogmissbruk (punkt 5) – fp.....	29
8. ANT-undervisning (punkt 6) – kd	29
9. Sex- och samlevnadsundervisning (punkt 8) – m, c	30
10. Sex- och samlevnadsundervisning (punkt 8) – fp.....	30
11. Sex- och samlevnadsundervisning (punkt 8) – v	31
12. Sex- och samlevnadsundervisning (punkt 8) – mp	31
13. Frågor om homo-, bi- och transsexualitet i skolans undervisning (punkt 9) – fp, mp	32
14. Lag om likabehandling (punkt 10) – mp.....	32
15. Motverka sexuella trakasserier i skolan (punkt 11) – fp, kd, c	33
16. Respekt för elevers olikheter (punkt 13) – m.....	33
17. Feministisk självförsvarsträning (punkt 14) – v	34
18. Antalet undervisningstimmar i ämnet idrott och hälsa (punkt 16) – fp	34
19. Fysisk aktivitet (punkt 17) – m.....	35
20. Fysisk aktivitet (punkt 17) – kd.....	35
21. Fysisk aktivitet (punkt 17) – c	36
22. Fysisk aktivitet (punkt 17) – mp.....	36
23. Kost och motion (punkt 18) – fp.....	37
24. Skolans ansvar för barns övervikt (punkt 19) – mp	37
25. Hem- och konsumentkunskapens roll för hälsosamma kostvanor (punkt 20) – m, kd.....	38
26. Elevskyddsombud från årskurs 1 (punkt 23) – mp	38
27. Elevskyddsombudens befogenheter (punkt 24) – c, mp	39

28. Skolans arbetsmiljö (punkt 25) – kd.....	39
29. Vikten av god arbetsmiljö (punkt 26) – m, fp, kd, c.....	40
30. Arbetsro i skolan (punkt 27) –fp, kd	40
31. Arbetsro i skolan (punkt 27) – m, c.....	41
32. Riktlinjer för bullernivåer (punkt 28) – kd, mp	41
Särskilda yttranden.....	42
1. Elevhälsans betydelse (punkt 1) – v	42
2. Kost och motion (punkt 18) – mp.....	42
3. Kontroll av skolans inre bullernivå (punkt 29) – mp.....	43
Bilaga	
Förteckning över behandlade förslag	44

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Elevhälsans betydelse

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:Ub477 yrkande 29 och
2004/05:Ub480 yrkande 28.

Reservation 1 (kd)

Reservation 2 (c)

2. Behov av skolsköterska, skolpsykolog och skolkurator inom elevhälsan

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:Ub258 yrkande 16,
2004/05:Ub413 yrkande 1,
2004/05:Ub444 yrkandena 1, 2 och 3 samt
2004/05:Ub472 yrkande 6.

Reservation 3 (fp)

Reservation 4 (kd)

3. Förtydliga skolhälsovårdens anmälnings- och upplysningsplikt

Riksdagen avslår motion
2004/05:Ub413 yrkande 2.

4. Skolans självmordsförebyggande arbete

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:So247 yrkande 2 och
2004/05:So429 yrkande 1.

Reservation 5 (m)

Reservation 6 (fp, kd, c)

5. Skolans förebyggande åtgärder mot drogmissbruk

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:Ub360 yrkande 2,
2004/05:Ub408 yrkande 2 och
2004/05:Ju486 yrkande 11.

Reservation 7 (fp)

6. ANT-undervisning

Riksdagen avslår motionerna
2003/04:So36 yrkande 2,
2004/05:Ub480 yrkande 16 och
2004/05:So609 yrkande 2 och 3.

Reservation 8 (kd)

7. Mediekonsumtionens påverkan på barn och ungdomar

Riksdagen avslår motion
2004/05:Ub375.

8. Sex- och samlevnadsundervisning

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:Ub230 yrkande 25,
2004/05:Ub233 yrkande 6,
2004/05:Ub477 yrkande 24,
2004/05:Ub483 yrkande 3,
2004/05:L295 yrkande 8,
2004/05:U257 yrkande 27,
2004/05:So604 yrkande 9 och
2004/05:A321 yrkande 11.

Reservation 9 (m, c)

Reservation 10 (fp)

Reservation 11 (v)

Reservation 12 (mp)

9. Frågor om homo-, bi- och transsexualitet i skolans undervisning

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:Ub230 yrkande 24 och
2004/05:Ub442 yrkande 2, 5 och 8.

Reservation 13 (fp, mp)

10. Lag om likabehandling

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:Ub230 yrkande 16,
2004/05:Ub442 yrkande 3 och
2004/05:A351 yrkande 1.

Reservation 14 (mp)

11. Motverka sexuella trakasserier i skolan

Riksdagen avslår motion
2004/05:A355 yrkande 17.

Reservation 15 (fp, kd, c)

12. Motverka homofobi i skolan

Riksdagen avslår motion
2004/05:A321 yrkande 15.

13. Respekt för elevers olikheter

Riksdagen avslår motion
2004/05:Ub233 yrkande 1.

Reservation 16 (m)

14. Feministisk självförsvarsträning

Riksdagen avslår motion
2004/05:Ub345 yrkandena 1 och 2.

Reservation 17 (v)

15. Undervisning i feminism och genustänkande

Riksdagen avslår motion
2004/05:Ub483 yrkande 1.

16. Antalet undervisningstimmar i ämnet idrott och hälsa

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:Ub215,
2004/05:Ub236,
2004/05:Ub258 yrkande 17 och
2004/05:Ub264.

Reservation 18 (fp)

17. Fysisk aktivitet

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:Ub210,
2004/05:Ub248 yrkande 2,
2004/05:Ub316,
2004/05:Ub323 yrkande 3,
2004/05:Ub325,
2004/05:Ub480 yrkande 13 och
2004/05:Kr269 yrkande 3.

Reservation 19 (m)

Reservation 20 (kd)

Reservation 21 (c)

Reservation 22 (mp)

18. Kost och motion

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:Ub230 yrkande 8,
2004/05:Ub248 yrkande 1,
2004/05:Ub283,
2004/05:Ub431 yrkande 1 och
2004/05:Kr365 yrkande 4.

Reservation 23 (fp)

19. Skolans ansvar för barns övervikt

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:Ub323 yrkande 2 och
2004/05:Ub437 yrkande 1.

Reservation 24 (mp)

20. Hem- och konsumentkunskapens roll för hälsosamma kostvanor

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:Ub431 yrkande 2 och
2004/05:UJ499 yrkande 2.

Reservation 25 (m, kd)

21. Vikten av ekologisk och närodlad mat

Riksdagen avslår motion
2004/05:Ub323 yrkande 1.

22. Simundervisning

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:Ub398,
2004/05:Ub400 och
2004/05:Ub499.

23. Elevskyddsombud från årskurs 1

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:Ub230 yrkandena 9 och 10 samt
2004/05:Ub475.

Reservation 26 (mp)

24. Elevskyddsombudens befogenheter

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:Ub230 yrkande 11,
2004/05:Ub477 yrkande 28 och
2004/05:Ub497.

Reservation 27 (c, mp)

25. Skolans arbetsmiljö

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:Ub287 och
2004/05:Ub480 yrkande 42.

Reservation 28 (kd)

26. Vikten av god arbetsmiljö

Riksdagen avslår motion
2004/05:Ub233 yrkande 4.

Reservation 29 (m, fp, kd, c)

27. Arbetsro i skolan

Riksdagen avslår motionerna
2004/05:Ub477 yrkande 22 och
2004/05:Ub480 yrkande 3.

Reservation 30 (fp, kd)

Reservation 31 (m, c)

28. Riktlinjer för bullernivåer

Riksdagen avslår motion
2004/05:Ub318 yrkande 2.

Reservation 32 (kd, mp)

29. Kontroll av skolans inre bullernivå

Riksdagen avslår motion
2004/05:Ub318 yrkande 1.

Stockholm den 22 mars 2005

På utbildningsutskottets vägnar

Britt-Marie Danestig

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Britt-Marie Danestig (v), Ulf Nilsson (fp), Inger Lundberg (s), Sten Tolgfors (m), Majléne Westerlund Panke (s), Agneta Lundberg (s), Inger Davidson (kd), Nils-Erik Söderqvist (s), Margareta Pålsson (m), Louise Malmström (s), Ana Maria Narti (fp), Sofia Larsen (c), Tobias Billström (m), Mikael Damberg (s), Mikaela Valtersson (mp), Christer Adelsbo (s) och Berit Högman (s).

Utskottets överväganden

Elevhälsa

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden rörande elevvårdens betydelse, betydelsen av skolkuratorer och skolpsykologer inom elevhälsan samt förtydligande av elevhälsans anmälnings- och upplysningsplikt till socialtjänsten.

Jämför reservationerna 1 (kd), 2 (c), 3 (fp) och 4 (kd).

Motionerna och utskottets ställningstagande

Kristdemokraterna framhåller i motion 2004/05:480 yrkande 28 **elevvårdens betydelse**. I motionen framförs att barn och ungdomar har ett stort behov av vuxenkontakt som ofta inte tillfredsställs. Den elevvårdande personalen på skolorna spelar en stor roll för barns uppdämda behov av gemenskap med vuxna och har också kompetens att ge elever med mer uttalade behov den hjälp och det stöd de behöver. Också Centerpartiet framhåller i motion 2004/05:Ub477 yrkande 29 skolhälsovårdens betydelse. I motionen framförs att minskade resurser till skolhälsovården under 90-talet bidrog till att fler barn inte fick hjälp och stöd i tid. Tiden räcker inte till för att möta eleverna i den utsträckning som behövs i en tid med nya och mer komplicerade bakgrunder, allt från erfarenheter av krig till komplicerade familjebildningar. En rätt dimensionerad hälsovård inom skolan kan identifiera barns och ungdomars problem och behov tidigare, skriver motionärerna.

Folkpartiet skriver i motion 2004/05:Ub258 yrkande 16 att elever som behöver stöd i sin utveckling skall ges rätt till psykologstöd. I motionen framförs att rätten till psykologstöd bör skrivas in i skollagen. Kristdemokraterna skriver i sin motion 2004/05:Ub472 yrkande 6 att mer elevvårdande personal bör tillföras skolan. I motion 2004/05:Ub444 (s) yrkande 2 framförs att skolkuratorernas och skolpsykologernas uppdrag måste skrivas in i skollagen på samma sätt som skolsköterskornas uppdrag. I samma motions yrkande 1 skriver motionärerna att ett minimikrav bör vara att varje elev och skola har tillgång till en elevhälsa som även har de kompetenser som **skolkurator, skolsköterska och skolpsykolog** kan bidra med, och i yrkande 3 framförs att rekommendationer bör tas fram för hur många elever skolsköterskor, skolkuratorer och skolpsykologer maximalt bör få ha ansvar för. I motion 2004/05:Ub413 (fp) yrkande 1 föreslås att skolhälsovården förstärks med personal med beteendevetenskaplig kompetens. Helhetssynen på barns situation skulle därmed förbättras.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

I 14 kap. 2 § skollagen anges att det för skolhälsovården skall finnas skolläkare och skolsköterska. Skolhälsovården och dess personal står under

Socialstyrelsens tillsyn enligt lagen om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område (6 kap. 1 §).

Enligt Skollagskommitténs förslag *Skollag för kvalitet och likvärdighet* (SOU 2002:121) skall elevhälsan främst arbeta förebyggande. Skollagskommittén föreslår att kravet på skolläkare förs över till den nya skollagens 2 kap. 17 §. I förslagets 2 kap. 16 § andra stycket införs en bestämmelse att det skall finnas tillgång till sådan kompetens att elevens behov kan tillgodoses.

Skollagskommittén hänvisar till regeringens proposition *Hälsa, lärande och trygghet* (prop. 2001/02:14 s. 31 f.) och understryker vikten av att kommuner och andra skolhuvudmän förfogar över de kompetenser som erfordras för elevhälsans delar men att huvudmännen själva förutsätts avgöra omfattning och inriktning på elevhälsans sammansättning och kompetens.

I sammanhanget kan nämnas den översyn av sekretesslagen som nyligen gjorts och som presenteras i betänkandet Sekretess i elevernas intresse (SOU 2003:103). Utredaren föreslår bl.a. ökade möjligheter att lämna uppgifter från skolhälsovården till elevvården samt att sekretesslagen bör anpassas till Skollagskommitténs förslag om elevhälsa.

Utskottet föreslår att riksdagen avvisar yrkandena om elevhälsa med hänvisning till den beredning som för närvarande pågår inom Regeringskansliet med anledning av Skollagskommitténs förslag.

Motion 2004/05:Ub413 (fp) yrkande 2 anför att **skolhälsovårdens anmälnings- och upplysningsplikt till socialtjänsten** vid misstanke om att barn far illa eller riskerar att utvecklas ogynnsamt bör förtydligas.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) föreskriver skyldighet att till socialnämnd anmäla förhållanden som kan innebära att nämnden behöver ingripa till en underårigs skydd. Denna bestämmelse är tillämplig på såväl offentliga som enskilda huvudmän och skolor.

Skollagskommittén föreslog, i likhet med Barnpsykiatrikommittén i sitt slutbetänkande *Insatser mot psykiska problem hos barn och ungdomar* (SOU 1998:31) och Kommittén mot barnmisshandel i slutbetänkandet *Barnmisshandel – att förebygga och åtgärda* (SOU 2001:72), att en hänvisning till bestämmelsen i 14 kap. 1 § bör införas i skollagen. Med hänvisning till den beredning som för närvarande pågår av Skollagskommitténs förslag föreslår utskottet att riksdagen avslår motionsyrkandet.

Förebyggande hälsoarbete

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden rörande bl.a. skolans förebyggande åtgärder mot självmord och drogmisshandling samt ANT-undervisning.

Jämför *reservationerna 5 (m), 6 (fp, kd, c), 7 (fp) och 8 (kd)*.

Motionerna och utskottets ställningstagande

I motion 2004/05:So247 (m) yrkande 2 anför att ***självmondsförebyggande arbete*** behöver genomföras inom högstadiet och gymnasieskolan. Många ungdomar upplever ökade krav på sig själva och de har allt färre att tala med om hur de mår, skriver motionären. Det är därför viktigt att skolan kan möta barn med existentiella problem och självmordstankar. I motion 2004/05:So429 (m, fp, kd, v, c, mp) yrkande 1 anför att program för självmordsprevention bör integreras i skolornas antimobbningsprogram. I motionen pekas på att studier visat tydliga samband mellan mobbning under grundskoleåren och självmordsförsök under gymnasieåren. Självmordspreventiva program har visat sig ha en positiv inverkan på eleverna i de skolor som har infört dessa. Motionärerna påpekar att suicidrisken och förekomsten av suicidala handlingar i dessa skolor minskat betydligt.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Utskottet har tidigare (bet. 2003/04:UbU12 s. 42) framhållit elevhälsans och skolhälsovårdens betydelse i detta hänseende. Utskottet vill återigen understryka vikten av att elevhälsan försöker fånga upp de elever som riskerar att utföra självmordshandlingar eller tillfoga sig själva skada. Det är helt oacceptabelt att unga mår så dåligt att de tar livet av sig eller skadar sig själva. Det är därför mycket angeläget att bryta utvecklingen av ökad psykisk ohälsa bland unga, som bl.a. ytrar sig i ångest, depressioner, missbruk och destruktiva beteenden, och vars yttersta konsekvens är självmord och självmordsförsök. Skolan utgör en viktig plats för att fånga upp dem som befinner sig i riskzonen för självmordshandlingar och för att i tid sätta in åtgärder.

Riksdagen beslutade i januari 2001 om att WHO:s riktlinjer för att förebygga självmord bland skolelever skulle anpassas till svenska förhållanden (skr. 1999/2000:137, bet. 2000/01:SoU7, rskr. 2000/01:135). Myndigheten Institutet för psykosocial medicin (IPM) har av regeringen fått uppdraget att föra ut WHO:s riktlinjer om självmordsförebyggande arbete i skolan. Nationellt centrum för suicidforskning och prevention av psykisk ohälsa (NASP) inom IPM arbetar med att förebygga självmord och självmordsförsök. NASP har kartlagt förekomsten av självmordspreventiva åtgärder i svenska högstadies- och gymnasieskolor. Resultatet av undersökningen visar bl.a. att beredskapen i skolan är låg när det gäller att upptäcka och hjälpa elever som befinner sig i sådan allvarlig psykisk och social nöd att de riskerar att utföra självmordshandlingar. NASP utarbetade år 2003 stödmaterialet *Att förebygga självmord och självmordsförsök hos skolelever*. Materialet innehåller vägledning om hur man kan identifiera ungdomar som är deprimerade och som riskerar att begå självmord samt ger förslag på hur skolan kan stötta dessa ungdomar genom att stärka deras självförtroende, tillåta känslouttryck samt förebygga mobbning och våld.

Regeringen gav i juni 2003 Socialstyrelsen i uppdrag att kartlägga omfattningen och karaktären av den problematik som innebär att flickor skadar sig själva avsiktligt. En första delrapport, *Flickor som skadar sig själva*, lämnades i januari 2004.

Barnsäkerhetsdelegationen konstaterar i sitt slutbetänkande *Från barnolycksfall till barns rätt till säkerhet och utveckling* (SOU 2003:127) att det i den ordinarie lärarutbildningen inte ingår undervisning om bemötandet av barn och unga som mår psykiskt dåligt och behöver stöd. Delegationen skriver därför att en ökad kompetens, särskilt hos skolpersonal, i dessa frågor skulle öka möjligheterna för eleverna att bli sedda och få hjälp. Barnsäkerhetsdelegationen föreslår därför i sitt betänkande att Socialstyrelsen ges i uppdrag att i samråd med Myndigheten för skolutveckling utfärda riktlinjer för skolan om hur en skriftlig plan för att förebygga självmord, självmordsförsök och annan självtillfogad skada kan utformas. Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Organisationen Barnens rätt i samhället (Bris) redogör i sin årsrapport för 2004 för att samtal och mejl till Bris från unga, framför allt flickor, med självmordstankar och självdestruktivt beteende ökade under år 2004.

Utskottet har tidigare betonat (bet. 2003/04:UbU12 s. 43) att utskottet förutsätter att pågående arbete på nationell nivå kommer att innebära en ökad fokusering lokalt i kommuner och skolor på betydelsen av att uppmärksamma barns och ungas psykiska hälsa och vikten av självmordsprevention. Utskottet har också framhållit att det för detta arbete är väsentligt att skolan har tillgång till personal med tillräcklig utbildning och kompetens på området.

Flera motioner understryker betydelsen av *skolans förebyggande insatser mot drogmissbruk*. Folkpartiet föreslår i motion 2004/05:Ju486 yrkande 11 att varje skola skall ha ett konkret åtgärdsprogram för hur man upptäcker missbruk. I skolans åtgärdsprogram skall bl.a. klargöras hur ansvar för åtgärder skall fördelas mellan familj, skola och socialtjänst. I motion 2004/05:Ub408 (kd) yrkande 2 pekas på behovet av andra förebyggande åtgärder, såsom rikstäckande kampanjer m.fl. informationsåtgärder, utöver skolornas och de ideella organisationernas insatser mot ett ökande drogbruk bland ungdomar. I motion 2004/05:Ub360 (c) yrkande 2 förespråkas återkommande rikskampanjer i skolan om farorna med användandet av olika droger.

Kristdemokraterna framför i motion 2003/04:So36 yrkande 11 att *ANT-undervisningen* i skolan bör påbörjas redan från årskurs fyra och sedan kontinuerligt finnas med i kursplanen i grundskolan och gymnasiet. Skolan måste, skriver motionärerna, samverka med föräldrarna i undervisningen. Ett liknande krav framförs av Kristdemokraterna i motion 2004/05:So609 yrkande 2. I samma motions yrkande 3 framhåller Kristdemokraterna polisens och frivilligorganisationernas betydelse i ANT-undervisningen. I motionen anförs att polisen, före detta missbrukare, frivilligorganisationer m.fl. är de som är bäst lämpade att informera om missbruksrelaterade frågor på ett realistiskt och verklighetsanknutet sätt. ANT-undervisningen bör påbörjas från årskurs fyra och finnas med fram till nionde klass. Kristdemokraterna påpekar i motion 2004/05:Ub480 yrkande 16 angående ANT-utbildningen att ungdomars inställning till droger inte påverkas enbart genom kunskap. Skolan

måste i stället ta sig tid att föra samtal och diskussioner med eleverna om droger och dess effekter för den enskilde och för samhället.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Utskottet understryker här, liksom i tidigare betänkanden, skolans viktiga roll när det gäller information i ANT-frågor. I läroplanen för det obligatoriska skolväsendet m.m. (Lpo 94) anges att rektor har ett särskilt ansvar för att ämnesövergripande kunskapsområden integreras i undervisningen. Som ett sådant kunskapsområde nämns riskerna med tobak, alkohol och andra droger.

Myndigheten för skolutveckling och Statens folkhälsoinstitut har i september 2003 redovisat ett gemensamt regeringsuppdrag att i samråd med Kommunförbundet analysera vilka insatser som kan göras för att stärka den alkohol- och narkotikaförebyggande verksamheten i skolan (*Insatser i skolan som stärker hälsofrämjande skolutveckling och förebygger alkoholskador och narkotikamissbruk*). I rapporten framhålls värdet av att skolan har en väl utvecklad policy för arbetet mot narkotika och alkohol. Olika insatser föreslås, bl.a. kompetensutveckling för personalen samt framtagande av kunskapsunderlag för skolpersonal. Dessa insatser påbörjades under budgetåret 2004 av Myndigheten för skolutveckling i samverkan med Folkhälsoinstitutet, Alkoholkommittén och Mobilisering mot narkotika (prop. 2003/04:1 utg.omr. 16 s. 78).

I motion 2004/05:Ub375 (fp) framförs att Skolverket bör få i uppdrag att inhämta information avseende skolans syn på och erfarenheter av barns och ungdomars mediekonsumtion inklusive användandet av Internet. Det är viktigt att få **fördjupad kunskap om hur TV- och Internetanvändningen påverkar barn** i dag, hävdar motionären.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Rådet mot skadliga våldsskildringar (Medierådet) inrättades 1990 som en kommitté (U 1990:03) och lyder under Utbildnings- och kulturdepartementet. Syftet med rådets verksamhet skall vara att minska riskerna för skadlig mediepåverkan på barn och unga och gäller alla rörliga bildmedier: film, TV, video, dator- och TV-spel samt Internet. Särskild uppmärksamhet skall ägnas åt våldsskildringar och pornografi men uppdraget gäller barns och ungas hela mediesituation. Barn och unga skall också aktivt involveras i arbetet och verksamheten skall genomsyras av ett genusperspektiv. Rådets uppgift är bl.a. att verka för en förbättrad medieundervisning i skolor och på lärarutbildningar. Myndigheten för skolutveckling, det statliga rådet mot våldsskildringar och KK-stiftelsen har nyligen genomfört en undersökning av Sveriges skolors IT-policy och användning av tekniska filter på skolans datorer.

Sex- och samlevnadsundervisning m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden rörande sex- och samlevnadsundervisning, frågor om homo-, bi- och transsexualitet i skolans undervisning, respekt för elevers olikhet, att motverka sexuella trakasserier och homofobi i skolan, feministisk självförsvarsträning m.m.

Jämför *reservationerna 9 (m, c), 10 (fp), 11 (v), 12 (mp), 13 (fp, mp), 14 (mp), 15 (fp, kd, c), 16 (m) och 17 (v).*

Motionerna

Flera motioner tar upp frågan om **sex- och samlevnadsundervisningen** i skolan. Moderata samlingspartiet framför i motion 2004/05:Ub233 yrkande 6 att skolornas sexualundervisning skall vara modern och fördomsfri. Folkpartiet anser i motion 2004/05:L295 yrkande 8 angående skolundervisningen om sexualitet, samlevnad och relationer, att tydliga skrivningar om homosexuellas, bisexuellas och transpersoners situation bör återinföras i kursplanerna, och att skolans undervisning om sexualitet, identitet och relationer måste utgå från att alla sexuella läggningar och könsidentitetsuttryck finns också hos eleverna själva. Centerpartiet anför i motion 2004/05:Ub477 yrkande 24 att sexualundervisningen i skolan måste vara modern och fördomsfri. I motionen understryks att det är viktigt att Skolverkets tillsyn av utbildningsverksamhet också innefattar om det i skolan förekommer fördomsfulla läromedel. Centerpartiet anser också i motion 2004/05:So604 yrkande 9 att skolan skall vara en miljö som grundlägger jämlika värderingar vad avser elever med olika läggning, som ger goda förutsättningar för alla elevers personliga utveckling och som är skyddad från trakasserier, mobbning och kränkande behandling på grund av sexuell läggning. I motion 2004/05:U257 yrkande 27 anför Vänsterpartiet att sexuell läggning och könsidentitet skall beröras på ett integrerat sätt i alla de ämnen som avhandlas i grundskolan och gymnasieskolan. I motion 2004/05:Ub230 yrkande 25 skriver Miljöpartiet att kontinuerliga uppföljningar av hur sex- och samlevnadsundervisningen bedrivs bör göras kontinuerligt. Motionärerna skriver att det är viktigt att de som leder undervisningen i skolan har goda kunskaper i frågor rörande homo- och bisexualitet samt könsöverskridande. Miljöpartiet skriver i motion 2004/05:A321 yrkande 11 att unga män och pojkar måste erbjudas en fungerande samlevnadsundervisning som bidrar till att förändra den stereotypa mansbilden och medvetandegöra unga pojkar och män om den rådande könsmaktsordningen. I motion 2004/05:Ub483 (s) yrkande 3 anføres att homo- och bisexuella och andra sexuella relationer skall tas upp i sexualundervisningen.

Miljöpartiet föreslår i motion 2004/05:Ub230 yrkande 24 att frågor om **homo-, bi- och transsexualitet (HBT-frågor)** uttryckligen skall nämnas i kursplanerna för grundskolan och gymnasieskolan. I en motion,

2004/05:Ub442 (c, fp, v, mp) yrkande 2, föreslås att HBT-frågor skall skrivas in i den nya skollagen. I motionen skrivs att skolans personal aktivt skall motverka främlingsfientlighet och fördomar inklusive fördomar riktade mot homosexuella, bisexuella och transpersoner. I samma motions yrkande 5 skrivs att information om homo- och bisexualitet samt könsöverskridande, på ett integrerat sätt, bör ingå i undervisningen för samtliga elever i samtliga relevanta ämnen. I nyss nämnda motion yrkande 8 anförs att kränkande och djupt fördomsfulla läromedel om HBT-frågor ytterst bör räknas som en form av trakasserier och behandlas som ett diskriminerings- och arbetsmiljöproblem.

Miljöpartiet begär i motion 2004/05:Ub230 yrkande 16 att regeringen lägger fram förslag på en **lagstiftning om likabehandling** gällande grundskolan och gymnasieskolan och som omfattar alla diskrimineringsgrunder. Motion 2004/05:Ub442 (c, fp, v, mp) yrkande 3 innehåller samma begäran. Även i motion 2004/05:A351 (s) yrkande 1 framhålls att regelverket om diskriminering på grund av sexuell läggning även bör vara tillämpligt för dem som är skolpliktiga, gymnasieelever och vuxenstuderande.

Folkpartiet påminner i motion 2004/05:A355 yrkande 17 om problemet med **sexuella trakasserier** i skolan. I skolan förekommer sexism, förnedring och nedvärdering av flickor och kvinnor, skriver motionärerna. Detta måste motverkas.

Miljöpartiet framhåller i motion 2004/05:A321 yrkande 15 att **homofobi** aktivt måste motarbetas. Det är en självklar del i arbetet för grundläggande mänskliga rättigheter och för att frigöra män och pojkar, kvinnor och flickor från det heterosexuella normativa förtryck som homofobin utgör.

I motion 2004/05:Ub233 yrkande 1 påminner Moderaterna om **respekt för elevers olikheter**. Utsatthet leder till en ensamhet som inte kan förstås av omgivningen. Mobbningsfrågan handlar om barns grundläggande rättigheter, rätten att få vara sig själv och rätten att få respekt för sin person och sina känslor.

Vänsterpartiet anser i motion 2004/05:Ub345 yrkande 2 att inriktningen i framtiden bör vara att hitta former för att alla tjejer på högstadiet och gymnasiet som så önskar ges möjlighet till **feministisk självförsvarsträning**.

Enligt motion 2004/05:Ub483 (s) yrkande 1 bör alla elever i Sverige ges **undervisning i feminism och genustänkande**.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Utskottet har behandlat liknande yrkanden flera gånger tidigare (senast i bet. 2003/04:UbU11). Utskottet vill peka på att kursplanerna för grundskolans alla ämnen har reviderats med tillämpning från höstterminen år 2000. I de samhällsorienterande ämnena markeras tydligt att tid skall avsättas för att diskutera och reflektera över begrepp som identitet, sexualitet, kärlek och jämställdhet. Vikten av att tala om värdefrågor i samband med undervisning-

en om samlevnad och relationer, människosyn och språkbruk betonas. Även i kursplanen för de naturorienterande ämnena finns vissa inslag som gäller sex och samlevnad. Att kunna föra diskussioner i dessa frågor och visa respekt för andras ståndpunkter och för olika samlevnadsformer är ett av målen i biologi. I läroplanen för det obligatoriska skolväsendet m.m. (Lpo 94) föreskrivs att skolan skall sträva efter att varje elev respekterar andra människors egenvärde, tar avstånd från att människor utsätts för kränkande behandling och kan leva sig in i och förstå andra människors situation. Bland ämnesövergripande kunskapsområden som rektor har ett särskilt ansvar för nämns i läroplanen sex och samlevnad. Enligt utskottets uppfattning behöver kränkningar på grund av kön och sexuell läggning uppmärksammas och beaktas i större utsträckning i skolornas värdegrundsarbete.

Regeringen har nyligen uppmärksammat att det i år är 50 år sedan sex- och samlevnadsundervisningen blev obligatorisk i den svenska skolan. I samarbete med Myndigheten för skolutveckling genomförs därför konferenser m.m. i syfte att ytterligare stärka ämnet.

Den s.k. Diskrimineringskommittén överlämnade i maj 2004 delbetänkandet *Ett utvidgat skydd mot könsdiskriminering* (SOU 2004:55). Delbetänkandet innehåller kommitténs förslag till skärpt lagstiftning mot könsdiskriminering. Kommitténs förslag innebär att den svenska lagstiftningen mot könsdiskriminering utökas väsentligt. I jämställdhetslagen införs ett skydd även för den som utan att vara anställd söker eller fullgör yrkespraktik på en arbetsplats och för inhyrd eller inlånad arbetskraft (t.ex. personal från bemanningsföretag). Förbud mot diskriminering i form av trakasserier på grund av kön och sexuella trakasserier införs. I lagen om likabehandling av studenter i högskolan föreslås att positiv särbehandling på grund av kön blir möjlig. Förslaget bygger på tre EG-direktiv som skall införas i svensk rätt. Förslaget bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Utskottet erinrar också om att det i Skolansvarsutredningens betänkande *Skolans ansvar för kränkningar av elever* (SOU 2004:50) föreslås en lag om förbud mot kränkningar av elever. Förslaget bereds inom Regeringskansliet och en proposition i ärendet väntas under våren 2005.

Idrott och hälsa

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden rörande ökat antal undervisningstimmar i idrottsämnet, fysisk aktivitet i skolan, kost och motion samt ett förtydligande av ansvar för elevers simundervisning i skolan.

Jämför reservationerna 18 (fp), 19 (m), 20 (kd), 21 (c), 22 (mp), 23 (fp), 24 (mp) samt 25 (m, kd).

Motionerna

Folkpartiet anför i motion 2004/05:Ub258 yrkande 17 att det i läroplanen skall anges att varje elev genom skolans försorg skall garanteras minst två timmars fysisk aktivitet varje vecka. Folkpartiet anser att läroplanerna i detta avseende måste förtydligas. Motion 2004/05:Ub215 (m) liksom motion 2004/05:Ub236 (m) och motion 2004/05:Ub264 (m) förespråkar **ett utökat antal veckotimmar i ämnet idrott och hälsa**. I motionerna pekas bl.a. på att skolans veckotimmar i ämnet idrott och hälsa för många barn blivit de enda timmar de regelbundet kommer i kontakt med fysisk aktivitet samt att de unga har bättre förutsättningar att tillgodogöra sig andra skolämnena om de har bättre fysisk kondition. Fler idrottstimmar behöver därför inte, enligt motionären, gå ut över andra skolämnena.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena.

Antalet timmar för ämnet idrott och hälsa inom ramen för grundskolans timplan ökade fr.o.m. läsåret 1998/99 från 460 till 500 timmar (prop. 1997/98:6, bet. UbU5, rskr. 107). Samtidigt utökades det lokala utrymmet för skolans val från 410 timmar till 600 timmar. I grundskolans timplan finns utöver detta 382 timmar avsatta för elevens val. Dessa timmar kan bl.a. användas för ämnet idrott och hälsa. Inom ramen för skolans vardag finns också stora möjligheter att erbjuda eleverna fysiska aktiviteter, friskvård m.m.

Utskottet vill också i detta sammanhang påminna om den försöksverksamhet med att avskaffa timplanen som nu pågår och som öppnar för en mer flexibel organisation i syfte att göra det lättare att nå målen i kursplanerna.

I motion 2004/05:Kr269 yrkande 3 understryker Moderata samlingspartiet **idrottens betydelse** i skolan. I motionen framförs att idrott och hälsa måste ges ett större utrymme i skolan. Det är framför allt viktigt att de elever som inte idrottar på fritiden får fysisk aktivitet och idrott i skolan. Det ger dem goda vanor och ökar deras möjlighet att leva ett sunt liv. Även Kristdemokraterna framhåller i motion 2004/05:Ub480 yrkande 13 idrottens betydelse för barns välbefinnande. I motionen anfördes att även om ämnet idrott och hälsa har utökats i tid i skolan, har det fått fler teoretiska inslag. För att förhindra att alltfler barn drabbas av fetma och diabetes i tidig ålder måste skolan tydliggöra sin roll som främjare av en god livsstil. Skolans roll ur ett folkhälsoperspektiv bör granskas, och regeringen bör återkomma med förslag till hur detta

skall beaktas, skriver motionärerna. I motion 2004/05:Ub210 (m) framhålls behovet av förändringar i skolans undervisning i ämnet idrott och hälsa för att förebygga ohälsa och fetma hos barn och ungdomar. Motionären skriver att ämnet idrott och hälsa i dag fokuserar alltför mycket på prestationer och tävling och att det är angeläget att skolan skapar ett bestående intresse och förståelse för vikten av regelbunden fysisk aktivitet. Motion 2004/05:Ub248 (kd) yrkande 2 förespråkar behovet av utveckling av skolans roll när grunden skall läggas till en långsiktig hälsofrämjande livsstil hos barn och ungdomar. Motionären anser att skolgymnastiken är anpassad till dem som redan kan och vill, inte till dem som behöver den mest, och att det finns utrymme för utveckling av idrottsämnet och dess roll i helheten, med barnens hälsa som drivkraft. I motion 2004/05:Ub325 (c) påpekas att skolan är skyldig att anpassa idrottsundervisningen så att alla deltar. För att nå alla elever måste skolan förändra arbetssätt och förhållningssätt till ämnet och till de ungdomar som i dag inte känner sig motiverade att delta, skriver motionärerna. Motion 2004/05:Ub323 (mp) yrkande 3 understryker betydelsen av idrott och rörelse i skolan. Motionären förespråkar mera av rörelse i skolans alla åldrar, från förskolan till gymnasiet. Det måste finnas tid och plats för allt slags rörelse i varje skola varje dag för alla elever, gärna i samarbete med lokala föreningar. Samma krav om mer fysisk aktivitet i skolan framförs i motion 2004/05:Ub316 (mp).

Vikten av att i unga år grundlägga en *hälsosam livsstil* och skolans betydelse i detta sammanhang framförs av Folkpartiet i motion 2004/05:Kr365 yrkande 4. Miljöpartiet framhåller i motion 2004/05:Ub230 yrkande 8 att elevers önskemål om specialkost skall respekteras utan krav på läkarintyg. Skolan skall, enligt motionen, anlägga ett brett perspektiv på idrott och hälsa. Ungdomarna behöver dagligen få utöva fysisk aktivitet i skolans regi, eftersom alla inte rör sig på fritiden. Detta ger impulser till eget idrottande. I motion 2004/05:Ub431 (fp) yrkande 1 understryks skolans roll i kampen för ökad folkhälsa och välbefinnande. Motion 2004/05:Ub248 (kd) kräver förslag till åtgärder så att svenska grund- och gymnasieskolor görs till frizoner från godis och läskedrycker (yrkande 1). I motionen framhålls dels att samhället bör ta samma ansvar för att göra skolan till frizon från godis och läsk som det har tagit när det gäller tobak, alkohol och andra droger, dels att skolgympan bör anpassas till dem som behöver den mest. Enligt motion 2004/05:Ub283 (s) är det från statens sida angeläget att tydligare markera vikten av kombinationen kost och motion i syfte att förebygga sjukdomar och andra problem senare i livet.

Miljöpartiet tar i motion 2004/05:Ub323 yrkande 2 upp frågan om övervikt. I motionen framhålls att fler barn blir överviktiga. *Skolan har ett ansvar* och kan stödja de elever som är eller riskerar att bli överviktiga genom att se till att det finns ett bra utbud i skolans kafeteria, kiosk eller automater och att det inte där finns läsk, godis och snacks. Enligt motion 2004/05:Ub437 (c) yrkande 1 bör skolans roll tydliggöras i arbetet med att minimera fetma och därmed utveckla framtida sjukdomar.

Kristdemokraterna framhåller i motion 2004/05: MJ499 yrkande 2 **hemkunskapsundervisningens roll för hälsosamma kostvanor**. I motion 2004/05: Ub431 (fp) yrkande 2 framförs vikten av att förmedla tydlig kunskap om sambandet mellan mat och hälsa. I motionen hävdas att utbildningen i hem- och konsumentkunskap ger kunskaper för livet, om livet.

I motion 2004/05: Ub323 (mp) yrkande 1 framhålls **vikten av att det i de kommunala köken främst serveras ekologiskt framtagen och närodlat mat**.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Ämnet idrott och hälsa syftar enligt kursplanerna till att utveckla elevernas fysiska, psykiska och sociala förmåga samt att ge kunskaper om den egna livsstilens betydelse.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är angeläget att uppmärksamma barns och ungdomars hälsomässiga utveckling. Såväl föräldrarna som skolan har en viktig roll som främjare av en god livsstil och ett ansvar för att motverka fysisk inaktivitet och osunda matvanor hos barnen.

Regeringen har uttalat som sin ambition att alla barn skall ha fysisk aktivitet som omfattar minst 30 minuter varje dag inom ramen för skoldagen (prop. 2003/04:1 utg.omr. 16, s. 81). Skolan är en naturlig mötesplats för alla barn och bildar därmed en naturlig plattform för samverkan mellan lärare och idrottsledare i arbetet med att fånga upp barn för fysisk aktivitet, skriver regeringen.

Skolans ansvar att erbjuda daglig och regelbunden fysisk aktivitet inom ramen för hela skoldagen har fr.o.m. februari 2003 förts in i Lpo 94 och en liknande formulering har förts in i Lpf 94. Varje skola skall, utifrån sina lokala förutsättningar, hitta former för att dessa mål skall uppnås. I Lpo 94 skrivs:

Skapande arbete och lek är väsentliga delar i det aktiva lärandet. Skolan skall sträva efter att erbjuda alla elever daglig fysisk aktivitet inom ramen för hela skoldagen ... I skolarbetet skall de intellektuella såväl som de praktiska, sinnliga och estetiska aspekterna uppmärksammas. Även hälso- och livsstilsfrågor skall uppmärksammas.

I läroplanen för de frivilliga skolformerna (Lpf 94) har följande stycke skrivits in:

Skolan skall utveckla elevernas kommunikativa och sociala kompetens samt uppmärksamma hälso- och livsstilsfrågor. Skolan skall även sträva efter att ge gymnasieeleverna förutsättningar att regelbundet bedriva fysiska aktiviteter.

Myndigheten för skolutveckling har fått ett särskilt uppdrag att stödja och följa skolornas arbete med att genomföra ändringar som gjorts i läroplanerna, i syfte att stärka skolans ansvar att erbjuda daglig och regelbunden fysisk aktivitet (U2003/1020/S). Uppdraget skall slutredovisas den 1 september 2005. Myndigheten skall också återkommande rapportera till regeringen bl.a. i vilken utsträckning skolorna lyckats förverkliga målet om 30 minuters fysisk aktivitet om dagen för varje elev.

Regeringen inledde under budgetåret 2003 flera samordnade insatser för att stimulera till lokal utveckling avseende fysisk aktivitet hos barn och unga.

I detta syfte inrättades bl.a. ett nationellt centrum för främjande av fysisk aktivitet hos barn och ungdom vid Örebro universitet i syfte att stödja skolor i deras arbete med att stimulera och utveckla barns och ungas attityder till ökad fysisk aktivitet. Verksamheten påbörjades under hösten 2003 och invigdes i september 2004. Idrottsrörelsen har därtill tillförts sammanlagt en miljard kronor under mandatperioden från överskott i AB Svenska Spel under förutsättning att idrottsrörelsen tar på sig att bl.a. intensifiera samarbetet med skolorna. Vidare har Sveriges Riksidrottsförbund av regeringen utsetts till nationellt samordningsorgan för Europeiska året för utbildning genom idrott 2004. Detta uppdrag skall bedrivas i nära samarbete med Myndigheten för skolutveckling och uppdraget skall redovisas senast den 1 maj 2005.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Utskottet har tidigare (bl.a. i bet. 2003/04:UbU12) framhållit att såväl föräldrar som skola har en viktig roll som främjare av en god livsstil och ett ansvar för att motverka fysisk inaktivitet och osunda matvanor hos barn respektive elever. Utskottet är alljämt av samma uppfattning. Utskottet vill också peka på kursplanen för ämnet idrott och hälsa där det bl.a. sägs att eleverna i slutet av nionde skolåret skall förstå sambandet mellan mat, motion och hälsa. Ämnet syftar till att utveckla elevernas fysiska, psykiska och sociala förmåga samt ge kunskaper om den egna livsstilens betydelse för hälsan.

Flera motioner tar upp *simundervisningens betydelse* i grundskolan. I motion 2004/05:Ub499 (s) föreslås att det i kursplanen för grundskolans lågstadium bör införas krav på obligatorisk simundervisning från det barnet börjar i första klass. I motionen skrivs att den mest onödiga dödsorsaken bland barn och unga i vårt samhälle är drunkning. Sverige har tidigare haft simundervisning som obligatorium i skolundervisningen och på detta sätt lyckats hålla ned dödstaten, skriver motionären vidare. I motion 2004/05:Ub398 (s) förespråkas en nationell samling för ökad vattensäkerhet i Sverige. Samlade insatser görs regelbundet för trafiksäkerhet, elsäkerhet, brandsäkerhet, arbetarskydd, arbetsmiljö med flera områden. Den nya räddningstjänstlagen, där skydd mot olyckor sätts i fokus, signalerar att det krävs gemensamma tag i Sverige för att minska antalet drunkningar och tillbud i och vid vattnet, skriver motionären. Även i motion 2004/05:Ub400 (s) betonas simkunnighetens betydelse. I motionen skrivs att läroplanens mål bör förtydligas och att krav bör ställas på landets skolor att på ett tillfredsställande sätt organisera simundervisningen för sina elever. Inga barn skall behöva drunkna på grund av undermåliga simkunskaper, skriver motionären. Att kunna simma är en baskunskap som alla barn har rätt till. En nollvision skulle kunna formuleras på samma sätt som inom trafiken eller i kampen mot narkotika.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår motionsyrkandena.

Barnsäkerhetsdelegationen konstaterar i sitt slutbetänkande SOU 2003:127 att drunkning är den tredje vanligaste dödsorsaken efter trafikolyckor och självtillfogad skada bland barn och unga. Skolverket skriver i sin rapport

Tillsyn av simkunnighet och förmåga att hantera nödsituationer vid vatten, (dnr 2003:3260) att drunkningsolyckor sker under alla årstider, såväl inomhus som utomhus och i både grunt och djupt vatten. Under de senaste två åren har det skett en viss ökning av antalet drunknade barn. Skolverket konstaterar att simkunnighet, ökad vattensäkerhet samt övervakning av små barn är de absolut viktigaste åtgärderna för att förhindra drunkningsolyckor.

Skolverket genomförde under våren 2004 tillsyn av samtliga kommuner och samtliga huvudmän för fristående grundskolor avseende simkunnighet och förmåga att hantera nödsituationer vid vatten. Tillsynen avsåg elever som avslutade det femte skolåret våren 2003, och syftade till att bedöma hur huvudmän och skolor arbetar i riktning mot målen i kursplanen samt kontrollera att de nationella kraven i kursplanen följs. Tillsynen visade att över 7 000 elever i årskurs fem inte kan simma. Skolverket har riktat kritik mot 14 % av kommunerna och 3 % av de fristående skolorna därför att de inte undervisat eleverna i simning på skoltid. Skolverket har också riktat kritik mot 26 % av kommunerna och 7 % av de fristående skolorna därför att de inte gett eleverna förutsättningar att praktiskt lära sig hur man hanterar nödsituationer vid vatten.

Såsom utskottet tidigare konstaterat (senast i bet. 2003/04:UbU11) är simkunnighet en baskunskap i säkerhet som alla barn har rätt att få. I kursplanen för idrott och hälsa anges tydligt att eleverna i slutet av femte skolåret skall kunna hantera nödsituationer vid vattnet. I slutet av nionde skolåret skall eleverna dessutom ha kunskaper i livräddande första hjälp. Det framgår mycket tydligt av kursplanen för ämnet idrott och hälsa i grundskolan att skolan har ett ansvar för att eleverna skall få denna kunskap. Samma krav i fråga om individualisering av undervisningen gäller självfallet för simundervisning som för annan undervisning. Enligt 1 kap. 12 § skollagen är det huvudmannen för det offentliga skolväsendet eller huvudmannen för en fristående skola som ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skolförfattningarna. Utskottet menar att kommuner och skolor har ett självklart ansvar för simkunnigheten hos skolans elever och förutsätter att detta ansvar också tas.

Elevernas arbetsmiljö

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bör avslå motionsyrkanden rörande elevskyddsombud från år 1, elevskyddsombudens befogenheter, skolans arbetsmiljö i övrigt samt bullernivåer i skolan.

Jämför *reservationerna 26 (mp), 27 (c, mp), 28 (kd), 29 (m, fp, kd, c), 30 (kd, fp), 31 (m, c) samt 32 (kd, mp).*

Motionerna och utskottets ställningstagande

I motion 2004/05:Ub230 understryker Miljöpartiet vikten av att utredningen om elevernas arbetsmiljö kommer till resultat som stärker eleverna och deras inflytande över sin arbetsmiljö (yrkande 9). I samma motions yrkande 10 påminns om att arbetsmiljölagen ålägger huvudmannen att se till att **elevskyddsombud** skall ges möjlighet att medverka i det förebyggande arbetsmiljöarbetet. Denna möjlighet är nu begränsad till elever från årskurs 7 och uppåt och Miljöpartiet anser att denna rätt skall införas även för årskurserna 1–6. Även i motion 2004/05:Ub475 (s) föreslås att elevskyddsombudens ställning stärks. Motionären skriver att det borde vara rimligt att eleverna har lika många representanter som personalen har för att på ett bättre sätt kunna representera majoriteten på arbetsplatsen – skolan, nämligen eleverna.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

I propositionen *Hälsa, lärande och trygghet* (prop. 2001/02:14) konstateras att elever i flera avseenden upplever skolans arbetsmiljö som påfrestande. Regeringen har i propositionen aviserat en översyn ur elevperspektiv av arbetsmiljölagen i syfte att förtydliga elevernas inflytande över arbetsmiljön. Det utvidgade utbildningsbegreppet som Skollagskommittén föreslår, bör, enligt kommittén, få som konsekvens att även elever i förskola och fritidshem omfattas av arbetsmiljölagen. Vilka förändringar i arbetsmiljölagen som detta kan föranleda bör, enligt kommittén, övervägas inom ramen för regeringens översyn.

Flera motionsyrkanden tar upp frågan om **elevskyddsombudens befogenheter**. Centerpartiet kräver i motion 2004/05:Ub477 yrkande 28 att rättigheterna för elevskyddsombuden i 6 kap. 17 och 18 §§ arbetsmiljölagen skall utökas till att likna dem som gäller för övriga skyddsombud. I dag påminner elevernas rättigheter i arbetsmiljösammanhang om arbetstagarnas. Det finns dock viktiga undantag. De anställdas ombud får t.ex. rösta vid skyddskommitténs sammanträde och sammankalla sådana sammanträden medan elevskyddsombuden bara får yttra sig. Skyddsombuden har också rätt att stoppa verksamhet som utgör hot, vilket inte elevskyddsombuden har. Elevskyddsombuden har även undantagits från rätten att ta del av sekretessbelagd information. Detta anser motionärerna bör ändras. Miljöpartiet anser i motion 2004/05:Ub230 yrkande 11 att elevskyddsombuden skall ha rätt att kalla in yrkesinspektionen. I motion 2004/05:Ub497 (s) pekas på vikten av att även de yngre eleverna får rätt att utse egna elevskyddsombud. Fler än två elever borde få sitta med i skyddskommittéerna skriver motionären. Elevskyddsombuden borde få förslags- och beslutanderätt i skolans skyddskommittéer. Eleverna bör omfattas av arbetsmiljölagen även de timmar de går på fritids samt omfattas av arbetsmiljölagens bestämmelser om samverkan.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

De övergripande bestämmelserna om arbetsmiljön finns i arbetsmiljölagen (1977:1160). Denna har karaktär av ramlag. Skolan är i arbetsmiljölagens mening en arbetsplats, och arbetsmiljölagen och anslutande författningar gäller därför arbetstagare i skolan. Den som genomgår utbildning likställs med arbetstagare och omfattas av arbetsmiljölagens bestämmelser utom såvitt

gäller reglerna om skyddsombud, skyddskommittéer och åldersgränser. I 6 kap. arbetsmiljölagen finns bestämmelser om den lokala skyddsverksamheten i företag och förvaltningar. Bestämmelserna bygger på principen om samverkan i organiserade former mellan arbetsgivare och arbetstagare i arbetsmiljöfrågor. Bestämmelserna i kapitlet gäller inte för elever förutom reglerna om elevskyddsombud i 17 och 18 §§.

Enligt 6 kap. 17 § skall de som genomgår utbildning av huvudmannen för utbildningen ges tillfälle att genom skyddsombud medverka i skyddsverksamheten på arbetsstället, om det är rimligt med hänsyn till utbildningens art och utbildningens längd. Elevskyddsombuden skall vidare beredas tillfälle att delta i skyddsarbetet i alla väsentliga avseenden, såsom att delta i planeringen av nya eller ändrade lokaler, arbetsmetoder eller arbetsförhållanden i övrigt. Reglerna om organiserad elevmedverkan gäller inte elever i lägre årskurser än årskurs 7 i grundskolan. I förarbetena till arbetsmiljölagen betonas dock att de yngre eleverna i takt med sin mognad bör få möjlighet att delta i skolans miljöarbete i olika former vid sidan av det organiserade miljöarbetet (prop. 1976/77:149).

Enligt 6 kap. 18 § skall huvudmannen för utbildningen se till att elevskyddsombuden får den utbildning och den ledighet som behövs för uppdraget.

Barnombudsmannen har föreslagit att elevskyddsombuden skall få en förstärkt roll genom bl.a. förslags- och beslutanderätt i skolans skyddskommitté eller motsvarande. Skollagskommittén anser att frågan om att ge elevskyddsombuden en starkare ställning är angelägen. Enligt kommittén bör frågan om elevskyddsombudens ställning prövas inom ramen för regeringens aviserade översyn av arbetsmiljölagen ur ett elevperspektiv i syfte att förtydliga elevernas inflytande över sin miljö.

En utredare har utsetts för att göra en översyn av vissa delar av arbetsmiljölagen (*Översyn av vissa delar av arbetsmiljölagen*, dir. 2004:91). Utredaren skall bl.a. utreda huruvida tillämpningsområdet för lagen bör utvidgas till barn i förskola och fritidshem samt se över elevrepresentanternas befogenheter och pröva om det är möjligt att stärka bevakningen av elevernas arbetsmiljö. Uppdraget skall redovisas senast den 1 mars 2006.

Skolverkets föreskrifter om elevmedverkan i arbetsmiljöarbetet genom elevskyddsombud gäller från den 1 juli 2004 (SKOLFS 2004:13).

Skolans arbetsmiljö behandlas i flera motionsyrkanden. Moderata samlingspartiet framhåller i motion 2004/05:Ub233 yrkande 4 vikten av en god inlärningsmiljö i skolan. Motionärerna hävdar att man vid studier av framgångsrika skolor kan se att tydliga regler som tillämpas konsekvent är en viktig förutsättning för en god inlärningsmiljö. Rektorn och skolans personal har ett viktigt uppdrag att skapa en positiv kultur på skolan, en anda av god gemenskap och respekt för varandra, skriver motionärerna. I motion 2004/05:Ub480 yrkande 42 lyfter Kristdemokraterna fram den fysiska miljön i skolan. I motionen understryks att en god fysisk miljö borde vara en självklarhet på Sveriges största arbetsplats. Detta är särskilt viktigt eftersom den fysiska miljön har

stor betydelse även ur pedagogisk synvinkel. En fräsch funktionell skolmiljö inbjuder till arbete och ansvarstagande. Miljön påverkar inte bara barnens fysiska hälsa utan också deras psykiska tillstånd. Elever har rätt att kräva en bra arbetsmiljö. I motionen framhålls vidare att allergiproblem hos barn och ungdomar ofta kan härledas till att de vistas i undermåliga lokaler. Städrutinerna måste därför utformas så att även allergikänsliga barn kan vistas i lokalerna utan att deras besvär förvärras. I motionen konstateras också att eleverna själva, enligt Barnombudsmannen, ofta lyfter fram toaletterna som det största problemet när det gäller miljön på skolan. Eleverna tvingas acceptera att toaletterna inte fungerar eller inte städas tillräckligt ofta, något som aldrig skulle accepteras på en arbetsplats för vuxna. Också motion 2004/05:Ub287 (s) strävar efter ett bättre arbets klimat i skolan. Därför bör antalet vuxna i skolan öka, t.ex. genom allmän föräldradag eller genom dem som deltar i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. I den kristdemokratiska motionens yrkande 3 understryks också vikten av *arbetsro* i skolan. Arbetsro är nödvändigt för att skolans kunskapsförmedling skall fungera. Genom att införa skriftliga omdömen om elevens uppträdande och engagemang i skolan samt genom att göra det obligatoriskt att skriva in ogiltig frånvaro i betyget vill motionärerna ge lärarna bättre förutsättningar för att arbeta för bättre arbetsro i skolan. Centerpartiet framhåller i motion 2004/05:Ub477 yrkande 22 att arbetsmiljön måste stärkas. I motionen framhålls att elever med svårigheter i lärandet drabbas hårdast om arbetsmiljön är kaotisk.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Den nationella utvärderingen av grundskolan 2003 (*Statens skolverks rapport 250, 2004*) visar att eleverna i regel upplever miljön i skolan som lugn och trygg. Skolverkets undersökning av yngre elevers attityder till skolan visar att över 80 % av barnen trivs bra i skolan och med sina lärare. Samtidigt tycker en fjärdedel av de tillfrågade att det nästan aldrig eller aldrig är lugnt på lektionerna.

I läroplanerna (Lpo 94 och Lpf 94) stadgas att skolan skall främja elevernas förståelse för andra människor samt deras förmåga till inlevelse. Vidare har lärarna i läroplanerna givits ett uttryckligt ansvar att uppmärksamma och i samråd med övrig skolpersonal vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga och motverka alla former av kränkande behandling i skolan.

Skollagskommittén föreslår att särskilda bestämmelser förs in i skollagen som ger rektor och lärare möjlighet att i akuta situationer vidta tillfälliga åtgärder för att tillförsäkra alla elever en trygg skolmiljö och studiero och för att komma till rätta med elever som uppträder störande eller hotfullt. Föremål som är störande eller som utgör ett hot mot säkerheten föreslås kunna tas om hand.

Skollagskommittén föreslår också att det i skollagen tas in en erinran om arbetsmiljölagens bestämmelser om kravet på en god och trygg arbetsmiljö för såväl elever som personal.

Utskottet anser att en trygg miljö i skolan är en viktig förutsättning för att eleverna skall kunna tillgodogöra sig kunskaper och utvecklas mot målen.

Regeringens beredning av Skollagskommitténs förslag bör emellertid avvaktas.

I motion 2004/05:Ub318 yrkande 1 anför Miljöpartiet behovet av regelbundna kontroller av skolans inre *bullernivå*, exempelvis i matsalarna. Det är av stor vikt att kommunerna har regelbundna kontroller vad gäller bullernivåer i miljöer där barn vistas, skriver motionärerna. I samma motions yrkande 2 understryks vikten av att riktlinjer för bullernivåer anpassade för barn tas fram. Detta bör ske då barns öron är mer känsliga än vuxnas och det kan behöva ses över huruvida det krävs särskilda gränser för bullernivåer för barn. I Socialstyrelsens allmänna råd om buller inomhus och höga ljudnivåer skrivs det att barn utgör en särskild riskgrupp och att barn har en kortare och smalare hörselgång. För att uppnå fullgott skydd även för mindre barn bör ljudnivåerna hållas extra låga. Socialstyrelsen bör få i uppdrag att se över huruvida nivågränserna är anpassade till barnets känsliga öra.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

I den allmänna debatten sägs ibland att alltför höga ljudnivåer förekommer i förskolan, förskoleklassen och skolan. Barnsäkerhetsdelegationen (SOU 2003:127) fann i sitt arbete inte några studier som bedömde att ljudnivåerna i förskolan eller skolan var så höga att det fanns risk för hörselskada.

Socialstyrelsen har tillsammans med Institutet för miljömedicin vid Karolinska institutet och Miljömedicinska enheten vid Stockholms läns landsting tagit fram en rapport som bl.a. beskriver det ökande bullret i samhället, *Miljöhälsorapport 2001*. Regeringen beslutade år 2002 att ge Socialstyrelsen i uppdrag att i samråd med andra myndigheter utvärdera om regelverket kring höga ljudnivåer är ändamålsenligt och ger avsedd effekt. Uppdraget redovisades i maj 2003. Socialstyrelsen konstaterade bl.a. att barn är speciellt utsatta och föreslog att man i samarbete med länsstyrelserna borde genomföra en riksomfattande uppföljning under år 2005 av kommunernas tillsyn över verksamheter där det framförs hög musik. Socialstyrelsen föreslog också att en skärpt maximinivå av ljud för barn sätts till 110 dBA.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Elevhälsans betydelse (punkt 1) – kd

av Inger Davidson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub480 yrkande 28

och bifaller delvis motion

2004/05:Ub477 yrkande 29.

Ställningstagande

Barn och ungdomar har ett stort behov av vuxenkontakt som ofta inte tillfredsställs. Den elevvårdande personalen får ofta ta emot det uppdämda behov av gemenskap med vuxna som bristen på annan vuxenkontakt skapat. Med den professionalism de besitter har de också kompetens att ge elever med mer uttalade behov den hjälp och det stöd de behöver.

2. Elevhälsans betydelse (punkt 1) – c

av Sofia Larsen (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub477 yrkande 29

och bifaller delvis motion

2004/05:Ub480 yrkande 28.

Ställningstagande

Minskade resurser till skolhälsovården under 90-talet bidrog till att fler barn och ungdomar inte fick hjälp och stöd i tid. Tiden räcker inte till för att möta eleverna i den utsträckning som behövs i en tid med nya och mer komplicerade bakgrunder, alltifrån erfarenheter från krig till komplicerade familjebildningar. Med rätt dimensionerad hälsovård inom skolan kan barns och ungdomars problem och behov identifieras tidigare.

3. Behov av skolsköterska, skolpsykolog och skolkurator inom elevhälsan (punkt 2) – fp

av Ulf Nilsson (fp) och Ana Maria Narti (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2004/05:Ub258 yrkande 16 och

2004/05:Ub413 yrkande 1

och bifaller delvis motionerna

2004/05:Ub444 yrkandena 1, 2 och 3 samt

2004/05:Ub472 yrkande 6.

Ställningstagande

Elever som behöver stöd i sin utveckling måste ges rätt till psykologstöd. Det psykosociala stödet behöver förstärkas. Rätt till psykologstöd bör skrivas in i skollagen. Eftersom de flesta skolor redan i dag erbjuder detta stöd, utgår Folkpartiet från att reformen inte blir särskilt kostnadsdrivande. Skolhälsovården måste också förstärkas med personal med beteendevetenskaplig kompetens. Eftersom dagens barn har en helt annan problematik än förr är det viktigt att komplettera skolhälsovården med personal som har adekvat utbildning. Det kan vara kuratorer med gedigen erfarenhet av socialt arbete med barn och föräldrar och som har goda kunskaper i gällande lagstiftning. Kuratorer är i dag en bristvara på många skolor trots att åtskilliga barn har en social problematik. Genom att tillföra skolhälsovården beteendevetenskaplig kompetens skulle helhetssynen på barns situation bli bättre.

4. Behov av skolsköterska, skolpsykolog och skolkurator inom elevhälsan (punkt 2) – kd

av Inger Davidson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub472 yrkande 6

och bifaller delvis motionerna

2004/05:Ub258 yrkande 16,

2004/05:Ub413 yrkande 1 samt

2004/05:Ub444 yrkandena 1, 2 och 3.

Ställningstagande

Elevvården är en betydelsefull del av skolans verksamhet. Många elever lider i dag av mer eller mindre allvarliga psykiska problem. Den elevvårdande personalen besitter kompetens att ge elever med uttalade behov den hjälp och

stöd de behöver. Samtidigt kan de också vara ett stöd för de många elever som helt enkelt har behov av en ökad vuxenkontakt. Elevvårdens betydelse i skolan får inte underskattas och kommunerna måste tillförsäkra elevvårdspersonal erforderlig kompetensutveckling och stöd i sitt arbete.

5. Skolans självmordsförebyggande arbete (punkt 4) – m

av Sten Tolgfors (m), Margareta Pålsson (m) och Tobias Billström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:So247 yrkande 2

och bifaller delvis motion

2004/05:So429 yrkande 1.

Ställningstagande

Självmordsförebyggande arbete behöver genomföras inom högstadiet och gymnasieskolan. Många ungdomar upplever ökade krav på sig själva och de har färre att tala med om hur de mår. Det är viktigt att t.ex. kunna möta ungdomar med existentiella problem och självmordstankar.

6. Skolans självmordsförebyggande arbete (punkt 4) – fp, kd, c

av Ulf Nilsson (fp), Inger Davidson (kd), Ana Maria Narti (fp) och Sofia Larsen (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:So429 yrkande 1

och bifaller delvis motion

2004/05:So247 yrkande 2.

Ställningstagande

Program för självmordsprevention bör integreras i skolornas antimobbingsprogram. Studier visar tydliga samband mellan mobbning under grundskoleåren och självmordsförsök under gymnasieåren. Utsattheten som den mobbade eleven befinner sig i sätter djupa spår, som han eller hon inte klarar av att hantera på egen hand. Livssituationen blir för svår. Varje vecka tar en svensk tonåring sitt liv. Det finns självmordspreventiva program som har visat sig ha en positiv inverkan på elever. Mentalt förebyggande hälsovård har prövats i olika skolor och jämförts med skolor som inte har tillgång till detta program. Suicidrisken och suicidala handlingar har tydligt minskat i de skolor

som genomfört detta program. Stödmaterial för självmordsprevention skall vara en integrerad del av skolans antimobbingsprogram.

7. Skolans förebyggande åtgärder mot drogmissbruk (punkt 5) – fp

av Ulf Nilsson (fp) och Ana Maria Narti (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ju486 yrkande 11

och avslår motionerna

2004/05:Ub360 yrkande 2 och

2004/05:Ub408 yrkande 2.

Ställningstagande

Varje skola skall ha ett konkret åtgärdsprogram för hur man upptäcker missbruk. Vilka åtgärder man kan och skall vidta, hur skolan skall involvera den unges familj i arbetet, vilka andra samhällsaktörer som skall involveras i detta arbete och hur ansvaret mellan familj, skola och socialtjänst skall fördelas bör klargöras i skolans åtgärdsprogram.

8. ANT-undervisning (punkt 6) – kd

av Inger Davidson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2003/04:So36 yrkande 2,

2004/05:Ub480 yrkande 16 samt

2004/05:So609 yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

ANT-undervisningen skall påbörjas redan från årskurs fyra och sedan kontinuerligt finnas med i kursplanen i grundskolan och på gymnasiet. Skolan måste i ANT-undervisningen samverka med föräldrarna.

ANT-undervisningen bör utgå från verkligheten genom att föreläsare som t.ex. arbetar med dessa frågor till vardags eller som har levt i missbruk anlitas. Polisen, f.d. missbrukare, frivilligorganisationer m.fl. är de som är bäst lämpade att informera om missbruksrelaterade frågor på ett realistiskt och verklighetsanknutet sätt.

Ungdomars inställning till droger kan inte påverkas enbart genom kunskap. I stället måste skolan ta sig tid att föra samtal och diskussioner med eleverna om droger och dess effekter för den enskilde och för samhället.

9. Sex- och samlevnadsundervisning (punkt 8) – m, c

av Sten Tolgfors (m), Margareta Pålsson (m), Sofia Larsen (c) och Tobias Billström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub233 yrkande 6
och avslår motionerna
2004/05:Ub230 yrkande 25,
2004/05:Ub477 yrkande 24,
2004/05:Ub483 yrkande 3,
2004/05:L295 yrkande 8,
2004/05:U257 yrkande 27,
2004/05:So604 yrkande 9 samt
2004/05:A321 yrkande 11.

Ställningstagande

Ett fördomsfullt bemötande från skolan och dess personal får inte förekomma, vare sig i direkt uttryck eller i nyttjandet av gammalt, obsolet material. Det finns ingen anledning till att sexualundervisningen inte skall vara modern och fördomsfri. Skolverket skall utföra tillsyn av sexualundervisning i skolorna. I dagens skola måste sexualundervisningen vara modern och fördomsfri. Det är viktigt att tillsynen av utbildningsverksamhet från bl.a. Skolverket också innefattar om det i skolan förekommer fördomsfulla läromedel.

10. Sex- och samlevnadsundervisning (punkt 8) – fp

av Ulf Nilsson (fp) och Ana Maria Narti (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:L295 yrkande 8
och avslår motionerna
2004/05:Ub230 yrkande 25,
2004/05:Ub233 yrkande 6,
2004/05:Ub477 yrkande 24,
2004/05:Ub483 yrkande 3,
2004/05:U257 yrkande 27,

2004/05:So604 yrkande 9 samt
2004/05:A321 yrkande 11.

Ställningstagande

Tydliga skrivningar om homosexuellas, bisexuellas och transpersoners situation bör återinföras i kursplanerna. Skolans undervisning om sexualitet, identitet och relationer måste utgå från att alla sexuella läggningar och könsidentitetsuttryck finns också hos eleverna själva.

11. Sex- och samlevnadsundervisning (punkt 8) – v

av Britt-Marie Danestig (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 8 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:U257 yrkande 27
och avslår motionerna
2004/05:Ub230 yrkande 25,
2004/05:Ub233 yrkande 6,
2004/05:Ub477 yrkande 24,
2004/05:Ub483 yrkande 3,
2004/05:L295 yrkande 8,
2004/05:So604 yrkande 9 samt
2004/05:A321 yrkande 11.

Ställningstagande

Vi vill att homo-, bi- och transsexualitet skall ses som en aspekt i sex- och samlevnadsundervisningen i alla ämnen. Vi anser också att detta bör ske med ett perspektiv på kopplingen till grundläggande värderingar om alla människors lika värde och rättigheter. Därför vill vi att frågor om sexuell läggning och könsidentitet skall beröras på ett integrerat sätt i alla de ämnen som avhandlas i grundskolan och gymnasieskolan.

12. Sex- och samlevnadsundervisning (punkt 8) – mp

av Mikaela Valtersson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 8 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2004/05:Ub230 yrkande 25 och
2004/05:A321 yrkande 11
och avslår motionerna
2004/05:Ub233 yrkande 6,

2004/05:Ub477 yrkande 24,
 2004/05:Ub483 yrkande 3,
 2004/05:L295 yrkande 8,
 2004/05:U257 yrkande 27 samt
 2004/05:So604 yrkande 9.

Ställningstagande

Regeringen skall kontinuerligt göra uppföljningar av hur sex- och samlevnadsundervisningen bedrivs på landets skolor. Det är viktigt att de som leder undervisningen i skolan har goda kunskaper i frågor rörande homo- och bisexualitet samt könsöverskridande.

Homofobi måste motverkas aktivt, som en självklar del i arbetet för grundläggande mänskliga rättigheter och för att frigöra män och pojkar, kvinnor och flickor från det heterosexuella normativa förtryck som homofobin utgör.

13. Frågor om homo-, bi- och transsexualitet i skolans undervisning (punkt 9) – fp, mp

av Ulf Nilsson (fp), Ana Maria Narti (fp) och Mikaela Valtersson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub230 yrkande 24

och bifaller delvis motion

2004/05:Ub442 yrkandena 2, 5 och 8.

Ställningstagande

Frågor om homo-, bi och transsexualitet (HBT) skall uttryckligen nämnas i kursplanerna för grundskolan och gymnasiet. Det är vanligt att frågor som rör HBT inte alls tas upp i undervisningen, inte ens i sex- och samlevnadsundervisningen.

14. Lag om likabehandling (punkt 10) – mp

av Mikaela Valtersson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2004/05:Ub230 yrkande 16 och

2004/05:Ub442 yrkande 3

och bifaller delvis motion

2004/05:A351 yrkande 3.

Ställningstagande

Regeringen bör lägga fram förslag på en lagstiftning om likabehandling gällande grundskolan och gymnasieskolan som omfattar alla diskrimineringsgrunder. Skolan är en nyckelaktör i försvaret och utvecklingen av demokrati, tolerans och mänskliga rättigheter. En lag om likabehandling på skolväsendets område som tillförsäkrar alla elever och studerande rätt till lika behandling bör införas. Ombudsmännen mot diskriminering bör övervaka efterlevnaden av lagen och brott mot denna skall kunna leda till skadeståndsskyldighet för skolan.

En lag om likabehandling på skolväsendets område, från förskolan till vuxenutbildningen, kan tillförsäkra alla elever och studerande rätt till lika behandling oavsett bl.a. sexuell läggning och könsidentitet.

15. Motverka sexuella trakasserier i skolan (punkt 11) – fp, kd, c

av Ulf Nilsson (fp), Inger Davidsson (kd), Ana Maria Narti (fp) och Sofia Larsen (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:A355 yrkande 17.

Ställningstagande

Sexuella trakasserier i skolan bör motverkas. I skolorna tycks det höra till vardagen att flickor får könsord ropade efter sig. Vi har en sexism, förnedring och nedvärdering av flickor och kvinnor i det offentliga rummet där flickor och kvinnor objektifieras.

16. Respekt för elevers olikheter (punkt 13) – m

av Sten Tolgfors (m), Margareta Pålsson (m) och Tobias Billström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:Ub233 yrkande 1.

Ställningstagande

Det måste finnas respekt för elevers olikheter. Stressade och oroliga går tusentals barn till skolan med vetskapen om att händer inget i dag, så händer det nästa dag. Utsattheten leder till en ensamhet som inte kan förstås av omgivningen. Varje dag är en mardröm som man bara vill skall ta slut. Mobbningsfrågan handlar om barns grundläggande rättigheter, rätten att få vara sig själv, rätten att få respekt för sin person och sina känslor. Det handlar om individens

rätt att välja sin väg i livet, sitt sätt att vara och sitt sätt att tänka. Det är fråga om barns rätt att få vara i fred.

17. Feministisk självförsvarsträning (punkt 14) – v

av Britt-Marie Danestig (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 14 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:Ub345 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Det är viktigt att fortsätta att driva skolprojekt som ger utrymme för flickor att utbyta erfarenheter och stärka sin självkänsla. Regeringen bör därför ge förnyat uppdrag åt Myndigheten för skolutveckling att inom ramen för befintliga medel fortsätta att utveckla projektet som syftar till att stärka flickors självförtroende genom bl.a. självförsvarsträning.

I väntan på uppgifter från utvärderingen gäller vidare att inriktningen bör vara att hitta former som medger att alla tjejer på högstadiet och gymnasiet som så önskar ges möjlighet i skolan till feministisk självförsvarsträning.

18. Antalet undervisningstimmar i ämnet idrott och hälsa (punkt 16) – fp

av Ulf Nilsson (fp) och Ana Maria Narti (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 16 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:Ub258 yrkande 17 och avslår motionerna 2004/05:Ub215, 2004/05:Ub236 samt 2004/05:Ub264.

Ställningstagande

I läroplanen bör det anges att varje elev genom skolans försorg skall garanteras minst två timmars fysisk aktivitet varje vecka. Det är positivt att skolans ansvar för att erbjuda alla elever regelbunden fysisk aktivitet inom ramen för skoldagen nu har skrivits in i läroplanerna. Vi anser dock att avsnittet kan göras tydligare och att det i läroplanen måste anges att varje elev skall garanteras minst två timmars fysisk aktivitet varje vecka.

19. Fysisk aktivitet (punkt 17) – m

av Sten Tolgfors (m), Margareta Pålsson (m) och Tobias Billström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Kr269 yrkande 3

och avslår motionerna

2004/05:Ub210,

2004/05:Ub248 yrkande 2,

2004/05:Ub316,

2004/05:Ub323 yrkande 3,

2004/05:Ub325 samt

2004/05:Ub480 yrkande 13.

Ställningstagande

Idrott och hälsa måste ges ett större utrymme i skolan. Det är framför allt viktigt att de elever som inte idrottar på fritiden får fysisk aktivitet och idrott i skolan. Det ger dem goda vanor och ökar deras möjlighet att leva ett sunt liv.

20. Fysisk aktivitet (punkt 17) – kd

av Inger Davidson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub480 yrkande 13

och avslår motionerna

2004/05:Ub210,

2004/05:Ub248 yrkande 2,

2004/05:Ub316,

2004/05:Ub323 yrkande 3,

2004/05:Ub325 samt

2004/05:Kr269 yrkande 3.

Ställningstagande

Idrotten har stor betydelse för barns välbefinnande. Ämnet idrott och hälsa har utökats i tid i skolan, men fått fler teoretiska inslag. För att förhindra att alltför många barn drabbas av fetma och diabetes i tidig ålder måste skolan tydliggöra sin roll som främjare av en god livsstil. Skolans roll ur ett folkhälsoperspektiv bör granskas, och regeringen bör återkomma med förslag till hur detta skall beaktas.

21. Fysisk aktivitet (punkt 17) – c

av Sofia Larsen (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub325

och avslår motionerna

2004/05:Ub210,

2004/05:Ub248 yrkande 2,

2004/05:Ub316,

2004/05:Ub323 yrkande 3,

2004/05:Ub480 yrkande 13 samt

2004/05:Kr269 yrkande 3.

Ställningstagande

Skolan är skyldig att anpassa idrottsundervisningen så att alla kan delta. För att nå alla elever måste skolan förändra arbetssätt och förhållningssätt till ämnet och till de ungdomar som i dag inte känner sig motiverade att delta.

22. Fysisk aktivitet (punkt 17) – mp

av Mikaela Valtersson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2004/05:Ub316,

2004/05:Ub323 yrkande 3 och

2004/05:Kr269 yrkande 3

och avslår motionerna

2004/05:Ub210,

2004/05:Ub248 yrkande 2,

2004/05:Ub325 och

2004/05:Ub480 yrkande 13.

Ställningstagande

Vi behöver mera av rörelse i skolans alla åldrar, från förskolan till gymnasiet. Det måste finnas tid och plats för allt slags rörelse i varje skola varje dag för alla elever, gärna i samarbete med lokala föreningar.

23. Kost och motion (punkt 18) – fp

av Ulf Nilsson (fp) och Ana Maria Narti (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Kr365 yrkande 4

och avslår motionerna

2004/05:Ub230 yrkande 8,

2004/05:Ub248 yrkande 1,

2004/05:Ub283 och

2004/05:Ub431 yrkande 1.

Ställningstagande

Det är av stor vikt att grundlägga en hälsosam livsstil i unga år och skolan spelar en stor roll i detta sammanhang. Skolan skall anlägga ett brett perspektiv på idrott och hälsa. Ungdomarna behöver dagligen få utöva fysisk aktivitet i skolans regi, eftersom alla inte rör på sig tillräckligt på fritiden. Detta ger impulser till fortsatt eget idrottande.

24. Skolans ansvar för barns övervikt (punkt 19) – mp

av Mikaela Valtersson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub323 yrkande 2

och avslår motion

2004/05:Ub437 yrkande 1.

Ställningstagande

Problemen med övervikt bland barn måste motarbetas. Alltför många barn blir överviktiga. Då maten och vår livsstil i hög grad påverkar vår hälsa bör detta debatteras, diskuteras och forskas på betydligt mer än vad som sker i dag. Skolan har ett ansvar för att stödja de elever som är eller riskerar att bli överviktiga.

25. Hem- och konsumentkunskapens roll för hälsosamma kostvanor (punkt 20) – m, kd

av Sten Tolgfors (m), Inger Davidson (kd), Margareta Pålsson (m) och Tobias Billström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:MJ499 yrkande 2

och avslår motion

2004/05:Ub431 yrkande 2.

Ställningstagande

Vi ser skolan som ett viktigt instrument för att sprida kunskapen om hur vi skall äta och leva ett hälsosamt liv. Livsmedelsverket har i en undersökning om mat och hälsa i skolan från 2004 visat att sambandet mat–hälsa behandlas ytterst bristfälligt i skolans undervisning. Vi anser att skolans hemkunskapsundervisning skall vara ett redskap för att grundlägga goda matvanor.

26. Elevskyddsombud från årskurs 1 (punkt 23) – mp

av Mikaela Valtersson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub230 yrkandena 9 och 10

och avslår motion

2004/05:Ub475.

Ställningstagande

Elevernas inflytande över sin arbetsmiljö måste stärkas. Miljöpartiet vill understryka vikten av att utredningen *Översyn av vissa delar av arbetsmiljölagen* (dir. 2004:91) kommer till resultat som stärker eleverna och deras inflytande över sin arbetsmiljö. Arbetsmiljölagen ålägger huvudmannen att se till att elevskyddsombud skall ges möjlighet att medverka i det förebyggande arbetsmiljöarbetet. Denna möjlighet är dock begränsad till elever från årskurs 7 och uppåt. Miljöpartiet anser att denna rätt skall införas även för årskurserna 1–6.

27. Elevskyddsombudens befogenheter (punkt 24) – c, mp

av Sofia Larsen (c) och Mikaela Valtersson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2004/05:Ub230 yrkande 11 och

2004/05:Ub477 yrkande 28

och avslår motion

2004/05:Ub497.

Ställningstagande

Rättigheterna för elevskyddsombuden i 6 kap. 17 och 18 §§ arbetsmiljölagen bör utökas till att likna dem som gäller för övriga skyddsombud. I dag påminner elevernas rättigheter i arbetsmiljösammanhang om arbetstagarernas. Men det finns undantag. De anställdas ombud får rösta vid skyddskommitténs sammanträde och sammankalla sådana sammanträden – elevskyddsombuden får bara yttra sig. Skyddsombuden har rätt att stoppa verksamhet som utgör hot, det har inte elevskyddsombuden. De har även undantagits från rätten att ta del av sekretessbelagd information. Elevers inflytande på arbetsmiljön skulle stärkas genom att rättigheterna för elevskyddsombuden i 6 kap. 17 och 18 §§ arbetsmiljölagen utökades till att likna dem som gäller för övriga skyddsombud. Elevskyddsombuden skall ha rätt att kalla in yrkesinspektionen.

28. Skolans arbetsmiljö (punkt 25) – kd

av Inger Davidson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub480 yrkande 42

och avslår motion

2004/05:Ub287.

Ställningstagande

Skolan är Sveriges största arbetsplats. En god fysisk miljö borde därför vara en självklarhet. Detta är särskilt viktigt eftersom den fysiska miljön har stor betydelse även ur pedagogisk synvinkel. En fräsch funktionell skolmiljö inbjuder till både arbete och ansvarstagande. Miljön påverkar inte bara barnens fysiska hälsa utan också deras psykiska tillstånd. Elever har rätt att kräva en bra arbetsmiljö. Elever omfattas av arbetsmiljölagen från årskurs 1 och kan i princip vända sig direkt till Yrkesinspektionen. Allergiproblem hos barn och ungdomar kan ofta härledas till att de vistas i undermåliga lokaler. Städru-

nerna måste utformas så att även allergikänsliga barn kan vistas i lokalerna utan att deras besvär förvärras. Enligt Barnombudsmannen lyfter eleverna själva ofta fram toaletterna som det största problemet när det gäller miljön på skolan. Eleverna tvingas acceptera att toaletterna inte fungerar eller inte städas tillräckligt ofta, något som aldrig skulle accepteras på en arbetsplats för vuxna.

29. Vikten av god arbetsmiljö (punkt 26) – m, fp, kd, c

av Ulf Nilsson (fp), Sten Tolgfors (m), Inger Davidson (kd), Margareta Pålsson (m), Ana Maria Narti (fp), Sofia Larsen (c) och Tobias Billström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub233 yrkande 4.

Ställningstagande

Vi vill framhäva vikten av en god inläringsmiljö i skolan. Vid studier av framgångsrika skolor kan man se att tydliga regler som tillämpas konsekvent är en viktig förutsättning för en god inläringsmiljö. Rektorn och skolans personal har ett viktigt uppdrag att skapa en positiv kultur på skolan, en anda av god gemenskap och respekt för varandra.

30. Arbetsro i skolan (punkt 27) – fp, kd

av Ulf Nilsson (fp), Inger Davidson (kd) och Ana Maria Narti (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub480 yrkande 3

och avslår motion

2004/05:Ub477 yrkande 22.

Ställningstagande

Arbetsro är nödvändigt för att skolans kunskapsförmedling skall fungera. Flera undersökningar under senare tid har visat att Sverige hamnar långt efter andra länder när det gäller arbetsro i skolan. Oordningen i klassrummet drabbar framför allt de elever som har sämst förutsättningar och minst stöd hemifrån eftersom de är beroende av en väl fungerande undervisningssituation. Det krävs ett långsiktigt arbete på flera plan för att förbättra arbetsron i skolan. Framför allt krävs tydliga gemensamma regler och konsekvent tillämpade sanktioner som är väl förankrade hos alla som verkar i skolan. Genom att

dessutom införa skriftliga omdömen om elevens uppträdande och engagemang i skolan samt genom att göra det obligatoriskt att skriva in ogiltig frånvaro i betyget vill vi ge lärarna bättre förutsättningar för att arbeta för bättre arbetsro i skolan.

31. Arbetsro i skolan (punkt 27) – m, c

av Sten Tolgfors (m), Margareta Pålsson (m), Sofia Larsen (c) och Tobias Billström (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub477 yrkande 22

och avslår motion

2004/05:Ub480 yrkande 3.

Ställningstagande

Miljön i skolan måste förbättras. Så mycket som var fjärde femtonåring upplever oväsen och oordning under lektionerna, vilket är helt oacceptabelt. En lugn och harmonisk miljö i skolan och i klassrummet är en förutsättning för lärande. Elever med svårigheter i lärandet drabbas hårdast om arbetsmiljön är kaotisk.

32. Riktlinjer för bullernivåer (punkt 28) – kd, mp

av Inger Davidson (kd) och Mikaela Valtersson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2004/05:Ub318 yrkande 2.

Ställningstagande

Riktlinjer för bullernivåer anpassade för barn bör tas fram. Då barns öron är mer känsliga än vuxnas bör man se över huruvida det krävs särskilda gränser för bullernivåer för barn. I Socialstyrelsens allmänna råd om buller inomhus och höga ljudnivåer skrivs det att barn utgör en särskild riskgrupp och att barn har en kortare och smalare hörselgång. För att uppnå fullgott skydd även för mindre barn bör ljudnivåerna hållas extra låga. Socialstyrelsen bör få i uppdrag att se över huruvida nivågränserna är anpassade till barnets känsliga öra.

Särskilda yttranden

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttranden. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Elevhälsans betydelse (punkt 1) – v

av Britt-Marie Danestig (v).

Vänsterpartiet anser att elevers hälsa måste vara ett högprioriterat område för hela skolans verksamhet, i undervisning, i organisation och i elevhälsoarbetet. Vi vet att de allra flesta barn och unga mår bra i dag, men långt ifrån alla. Vänsterpartiet vill särskilt lyfta fram behovet av klass- och könsperspektiv i fråga om barns och ungas hälsa. Studier visar att fler flickor än pojkar mår psykiskt dåligt och att barn från områden med låg socioekonomisk status drabbas oftare av övervikt och fetma.

All verksamhet i skolan skall vara hälsofrämjande, även elevhälsans verksamhet skall primärt ha en hälsofrämjande och förebyggande inriktning. Detta kräver bemanning och kompetens. Personer med specialistkompetens måste finnas tillgängliga för elever, men också för lärare för handledning och för samverkan.

Förutom att skapa en god miljö för utveckling och lärande måste skolan se till att barn och ungdomar får lära sig om hälsa, t.ex. om den egna livsstilens betydelse för hälsan, och om hur viktigt det är med rörelse och motion, balanserat ätande och om hur goda sociala relationer skapas och bibehålls. Det handlar också om kunskap om hygien, relationer barn–föräldrar, intima relationer, hetero-, homo-, bi- och transsexualitet och om alkohol, narkotika och tobak. Ämnen som idrott och hälsa och hem- och konsumentkunskap har här en särskilt viktig ställning.

2. Kost och motion (punkt 18) – mp

av Mikaela Valtersson (mp).

Elevers önskemål om specialkost skall respekteras utan krav på läkarintyg. Skolan skall tillgodose alla elevers behov: det skall vara självklart att elevernas etiska ställningstagande respekteras, ett etiskt förhållningssätt borde snarast uppmuntras. Önskemål om mat som är vegetarisk eller vegansk skall accepteras utan krav på läkarintyg.

3. Kontroll av skolans inre bullernivå (punkt 29) – mp

av Mikaela Valtersson (mp).

Det finns behov av regelbundna kontroller av skolans inre bullernivå, exempelvis i matsalarna. Det är av stor vikt att kommunerna har regelbundna kontroller vad gäller bullernivåer i miljöer där barn vistas.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motion med anledning av proposition 2003/04:161 Alkoholpolitiska frågor

2003/04:So36 av Chatrine Pålsson m.fl. (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ANT-undervisningen.

Motioner från allmänna motionstiden 2004

2004/05:Ub210 av Hillevi Engström (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av förändringar i skolans undervisning i ämnet idrott och hälsa för att förebygga ohälsa och fetma hos barn och ungdomar.

2004/05:Ub215 av Rolf Gunnarsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av mera idrott på schemat i skolan.

2004/05:Ub230 av Peter Eriksson m.fl. (mp):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att elevers önskemål om specialkost skall respekteras utan krav på läkarintyg.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att elevernas inflytande över sin arbetsmiljö skall stärkas i enlighet med vad som anförs i motionen.
10. Riksdagen beslutar att rätten för elevskyddsombud att medverka i arbetsmiljöarbetet utvidgas till att gälla från skolår 1.
11. Riksdagen beslutar att elevskyddsombuden skall ha rätt att kalla in yrkesinspektionen.
16. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag på en lagstiftning om likabehandling gällande grundskolan och gymnasieskolan som omfattar alla diskrimineringsgrunder.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att HBT-frågor uttryckligen skall nämnas i kursplanerna för grundskolan och gymnasiet.
25. Riksdagen begär att regeringen kontinuerligt skall göra uppföljningar av hur sex- och samlevnadsundervisningen bedrivs på landets skolor.

2004/05:Ub233 av Sten Tolgfors m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om respekt för elevers olikheter.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av en god inläringsmiljö i skolan.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en modern sexualundervisning.

2004/05:Ub236 av Stefan Hagfeldt (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fler veckotimmar i ämnet idrott och hälsa.

2004/05:Ub248 av Olle Sandahl (kd):

1. Riksdagen begär att regeringen lägger fram ett förslag till sådana åtgärder att svenska grund- och gymnasieskolor görs till frizoner från godis och läskedrycker.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av utveckling av skolans roll när grund skall läggas till en långsiktig hälsofrämjande livsstil hos barn och ungdom.

2004/05:Ub258 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

16. Riksdagen beslutar om ändring i skollagen så att elever som behöver stöd i sin utveckling skall ges rätt till psykologstöd.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det i läroplanen skall anges att varje elev genom skolans försorg skall garanteras minst två timmars fysisk aktivitet varje vecka.

2004/05:Ub264 av Ola Sundell (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om antalet veckotimmar i ämnet idrott och hälsa.

2004/05:Ub283 av Kerstin Kristiansson Karlstedt och Susanne Eberstein (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kost och motion i skolan.

2004/05:Ub287 av Gunnar Sandberg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bättre arbetsklimat i skolan.

2004/05:Ub316 av Ulf Holm och Jan Lindholm (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om mer fysisk aktivitet i skolan.

2004/05:Ub318 av Mikaela Valtersson m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av regelbundna kontroller av skolans inre bullernivå, exempelvis i matsalarna.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att riktlinjer för bullernivåer anpassade för barn tas fram.

2004/05:Ub323 av Mikaela Valtersson (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att det i de kommunala köken främst serveras ekologiskt framtagen och närodlad mat.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om problemen med övervikt.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om mer idrott och rörelse i skolan.

2004/05:Ub325 av Birgitta Sellén och Annika Carlsson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skolan är skyldig att anpassa idrottsundervisningen så att alla deltar.

2004/05:Ub345 av Kalle Larsson m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen bör ge förnyat uppdrag åt Myndigheten för skolutveckling att inom ramen för befintliga medel fortsätta att utveckla projektet som syftar till att stärka flickors självförtroende genom bl.a. självförsvarsträning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att inriktningen bör vara att hitta former som i framtiden medger att alla tjejer på högstadiet och gymnasiet som så önskar ges möjlighet till feministisk självförsvarsträning i skolan.

2004/05:Ub360 av Birgitta Carlsson och Annika Carlsson (c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om återkommande rikskampanjer i skolan om farorna med användandet av olika droger.

2004/05:Ub375 av Solveig Hellquist (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Skolverket får i uppdrag att inhämta information avseende skolans syn på och erfarenheter av barns och ungdomars mediekonsumtion inklusive användandet av Internet.

2004/05:Ub398 av Margareta Israelsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en nationell samling för ökad vattensäkerhet i Sverige.

2004/05:Ub400 av Kent Härstedt (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om simkunnighet.

2004/05:Ub408 av Ingemar Vänerlöv (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om andra förebyggande åtgärder mot ett ökande drogbruk.

2004/05:Ub413 av Solveig Hellquist (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skolhälsovården förstärks med personal med beteendevetenskaplig kompetens.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förtydliga skolhälsovårdens anmälnings- och upplysnings-skyldighet till socialtjänsten vid misstanke om att barn far illa eller riskerar att utvecklas ogynnsamt.

2004/05:Ub431 av Tina Acketoft (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skolans roll i kampen för ökad folkhälsa och välbefinnande.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att förmedla tydlig kunskap om sambandet mellan mat och hälsa.

2004/05:Ub437 av Jörgen Johansson (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tydliggöra skolans roll i arbetet med att minimera fetma och därmed framtida sjukdom.

2004/05:Ub442 av Johan Linander m.fl. (c, fp, v, mp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om HBT-frågor i skollagen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en lag om likabehandling på förskolans, grundskolans och gymnasieskolans område.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om HBT-frågor inom olika skolämnen.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om läromedel om HBT-frågor.

2004/05:Ub444 av Anneli Särnblad och Barbro Hietala Nordlund (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ett minimikrav bör vara att varje elev och skola har tillgång till en elevhälsa som även har de kompetenser som skolkurator, skolsköterska och skolpsykolog kan bidra med.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skolkuratorernas och skolpsykologernas uppdrag måste på samma sätt som skolsköterskornas skrivas in i skollagen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det bör övervägas att rekommendationer tas fram för hur många elever skolsköterskor, skolkuratorer och skolpsykologer maximalt får ha ansvar för.

2004/05:Ub472 av Torsten Lindström m.fl. (kd):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillföra mer elevvårdande personal i skolan.

2004/05:Ub475 av Monica Green m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om elevers inflytande på arbetsmiljön i skolan.

2004/05:Ub477 av Sofia Larsen m.fl. (c):

22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att arbetsmiljön i skolan måste stärkas.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att Skolverket utför tillsynen av fördomsfri sexualundervisning.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att rättigheterna för elevskyddsombuden i 6 kap. 17 och 18 §§ arbetsmiljölagen bör utökas till att likna dem som gäller för övriga skyddsombud.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om betydelsen av skolhälsovård.

2004/05:Ub480 av Inger Davidson m.fl. (kd):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om arbetsro i skolan.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om idrottens betydelse för barns välbefinnande.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ANT-utbildningen.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om elevvårdens betydelse.

42. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om den fysiska miljön i skolan.

2004/05:Ub483 av Börje Vestlund m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att alla elever i Sverige skall ges undervisning i feminism och genustänkande.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att homo- och bisexuella och andra sexuella relationer tas upp i sexualundervisningen.

2004/05:Ub497 av Anneli Särnblad och Barbro Hietala Nordlund (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om arbetsmiljölagen och elevskyddsombud.

2004/05:Ub499 av Marina Pettersson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det i kursplanen för grundskolans lågstadium bör införas krav på obligatorisk simundervisning från det barnet börjat första klass.

2004/05:Ju486 av Johan Pehrson m.fl. (fp):

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att varje skola skall ha ett konkret åtgärdsprogram för hur man upptäcker missbruk.

2004/05:L295 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skolundervisningen om sexualitet, samlevnad och relationer.

2004/05:U257 av Lars Ohly m.fl. (v):

27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att sexuell läggning och könsidentitet skall beröras på ett integrerat sätt i alla de ämnen som avhandlas i grundskolan och gymnasieskolan.

2004/05:So247 av Hillevi Engström (m):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att självmordsförebyggande arbete behöver genomföras inom högstadiet och gymnasieskolan.

2004/05:So429 av Magdalena Andersson m.fl. (m, fp, kd, v, c, mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att integrera program för självmordsprevention i skolornas antimobbningsprogram.

2004/05:So604 av Kenneth Johansson m.fl. (c):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skolan skall vara en miljö som ger goda förutsättningar för alla elevers personliga utveckling och de krav det ställer på personalens medvetenhet och kompetens, på samlevnadsundervisningens kvalitet och på läromedlens innehåll vad avser sexuell läggning, i enlighet med vad i motionen anförs.

2004/05:So609 av Ulrik Lindgren m.fl. (kd):

2. Riksdagen begär att regeringen uppdrar åt Skolverket att omgående stärka ANT-undervisningen i grundskolan fr.o.m. årskurs 4.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om polisens och frivilligorganisationernas betydelse i ANT-undervisningen.

2004/05:Kr269 av Kent Olsson m.fl. (m):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om idrottens betydelse i skolan.

2004/05:Kr365 av Lennart Kollmats m.fl. (fp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att grundlägga en hälsosam livsstil i unga år och skolans betydelse i detta sammanhang.

2004/05:MJ499 av Sven Gunnar Persson m.fl. (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hemkunskapsundervisningens roll för hälsosamma kostvanor.

2004/05:A321 av Ulf Holm m.fl. (mp):

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att unga män och pojkar erbjuds en fungerande samlevnadsundervisning i grundskola och gymnasium som skall bidra till att förändra den stereotypa mansbilden och medvetandegöra unga pojkar och män om den rådande könsmaktsordningen.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att homofobi aktivt skall motverkas.

2004/05:A351 av Börje Vestlund och Anders Bengtsson (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regelverket om diskriminering på grund av sexuell läggning även bör vara tillämpligt för dem som är skolpliktiga, gymnasieelever och vuxenstuderande.

2004/05:A355 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om sexuella trakasserier i skolan.